

semblança

Camil Fàbregas i Dalmau

Joan Cuscó i Aymamí

A la primavera de l'any 1977 es publicà al Diari de Sabadell la Semblança de Camil Fàbregas. Des d'aleshores el seu contingut poc o res variaria. Si de cas el pas inexorable del temps que envelleix les coses i les madura.

Ara aporto una altra més al dia...

Transcric, però la mateixa frase que l'encapçalava: "...no és un home més que altre, si no fa més que l'altre".

Cervantes

En aquest interval d'anys he mantingut vivències compartides amb el nostre personatge. He estat al seu costat i amb ell he viscut hores i arguments. Entres ambdós ens han lligat alguns aspectes i motius. Li he ofert una amistat fidel i constant. S'ha confiat amb mi de la mateixa manera que jo he reconegut les seves virtuts i els seus defectes, perquè en la vinya del Senyor hi ha de tot.

Recordo que anys ha un amic comú -Xavier Andreu- m'advertí: -"M'acceptes un consell?... D'ell, d'en Camil, o has d'ésser amic o enemic. No hi ha altra opció. Si dels primers hauràs d'acceptar les seves intemperàncies i les seves rauxes..."

Sóc dels que l'he acceptat tal com és.

En algunes ocasions li he repetit: -Vós, Camil, no hem necessiteu ni jo un necessito a vós. I si ens fem mútuament alguna cosa serà per l'amistat i per l'afecte que ens uneix. No hi ha altres interessos.

Aquesta afirmació mai, puc dir-ho, m'he l'ha objectada. Entre ambdós ha

Neix a Moià l'any 1906 i des dels quatre anys resideix a Sabadell. Fou alumne dels Escolapis. Cursà estudis d'art a l'Escola Industrial i d'Arts i Oficis, ampliant-los a l'Escola de Belles Arts (Llotja) de Barcelona. Marxa a París (1930-1931). Després passa un any a Madrid i retorna a Sabadell. Alterna l'escultura amb la pintura al fresc. Té obra seva a Sabadell, Barcelona, Madrid, Moià, Tàrraga, Santa Perpètua de Mogoda, Gallifa, Cardona, Ceret (França), Caldes de Montbui... Viatja per Itàlia i ingressa a la Universitat de Perugia per a estrangers. Amic de Manolo Hugué col·labora amb ell en les seves últimes obres. Posseeix la Creu de Beneficència i la Medalla Vila Cinca de l'Acadèmia de Belles Arts (a la qual hi esmerçà anys i afanyos)... Cal insistir: es mereix la Medalla del Treball...

FOTO JOAN CUSCO

prevalgut una transparència mai velada. I així ha continuat viva i actualitzada. M'ha tingut al seu costat. Malauradament la majoria dels seus amics -vells amics d'altres temps- ja han passat a l'altra Vida.

- "D'amics en tinc més Allà que aquí" -sol dir.

Certament.

S'ha sentit assolat.

Fa anys, des de que la seva Maria, la seva muller, morí, s'ha sentit desvalgut. Va perdre la meitat de la seva vida.

Ell, s'ha vist mancat d'aquella vitalitat que el movia; ha anat perdent la il·lusió de viure. Demana que Déu se l'endugui.

...

No és un fet qüestionable: -"Ningú no ha fet tant per Sabadell com jo", ha dit. Artísticament parlant, s'entén. Indiscutible. No hi ha altre candidat, dic jo.

Ara, a la rerevera de la seva vida, dona una ullada al seu passat. No és possible que el pugui rememoritzar tot. Hauria hagut d'escriure la seva biografia. Són moltes i moltes pàgines

en les quals hauria pogut narrar les vivències i anècdotes que conformen la seva llarga singladura. Viscudes i malviscudes... Per la pell del brau, per la França, per la Itàlia, Bèlgique, Holanda i pel seu Sabadell del qual té molt per dir i poc per maldir...

De Camil Fàbregas hi ha qui pot retreure-li alguna cosa, però són moltíssimes més per enaltir-les. Ell s'ha donat; ha estat generós. No ha estat gasiu. Exigent sí, però molt més amb sí mateix.

L'home passa; queda la seva obra. I tota ella és testimonial.

És home de fe. Sol recordar i repetir el nom d'aquells seus amics amb els quals petjà camins i féu camí. D'ell diria que ha estat un protagonista de pedra viva.

El seu homònim Miquel Fàbregas Morlà s'ha dedicat a filmar vídeos de l'obra i algunes seqüències de la vida d'en Camil. Un acurat treball que és un exhaustiu document testimonial.

Des d'aquesta semblança vull dedicar unes paraules de gratitud a l'amic Jaume Mercadé amb el qual vam inventariar peça per peça el llegat artístic d'en Fàbregas.

Queda clar que el tema Camil Fàbregas és inexhaurible...

Féu el preceptiu baptisme artístic a París. Allà es retrobà amb amics amb els quals compartí vivències. Allà en passà de verdes i de madures.

Estudià a l'acadèmia de la Grand Chaumière i també a l'Ecole des Arts Apliqués. Recorregué el París de cap a peus i no pujà a la Torre Eiffel. Deia que només hi puguen els papanates...

Retorna a casa. Deixa la maleta, que és un dir, i marxa a Madrid, com ho escrivia el seu gran amic i mestre Antoni Vila Arrufat.

FOTO JOSEP BUSOMS

Atret per la seducció de l'Itàlia monumental i artística, mirant tanta bellesa es queda bocabadat. Certament, el toscano li queia de la boca... Entra a la Universitat de Perugia, convivint amb gent originària de tot el món. Ell fou l'alumne menys jove. I després d'aquella inoblidable experiència retorna a Sabadell. L'espera molta feina a fer. Nous reptes.

En Camil ha viatjat déu-n'hi-dó. Féu de soldat a l'Àfrica. Dibuíxà als oficials i això li reportà alguns privilegis. També féu la guerra. I gaudí de la pau en temps bèl·lic a San Sebastián. Formaven una "lleva" catalana que fou

molt estimada. Allà feu amistats amb artistes i literats.

Ha recorregut pel país i fins i tot va estar hoste en el Monestir de El Paular, sota el Peñalara. Els monjos li tenien una cel·la a la seva disposició. Allà esculpí una estàtua de Sant Benet. Era "medio monjo, medio soldado", li digué el *padre Cosme*.

***

Passà temporades a Caldes de Montbui, a casa d'en Manolo Hugué. L'es-coltava i aprenia d'ell. Fou el seu ajudant. Entre ambdós els lligà una forta amistat. L'assistí fins els seus darrers moments de la seva vida.

Manolo li havia fet un bust. També esculpí un bust del seu mestre.

-Manolo ha estat el millor escultor del nostre país -afirma.

Fou enterrat a Barcelona i anys després va ésser exhumat i traslladat a Caldes de Montbui. (Camil va assumir les despeses).

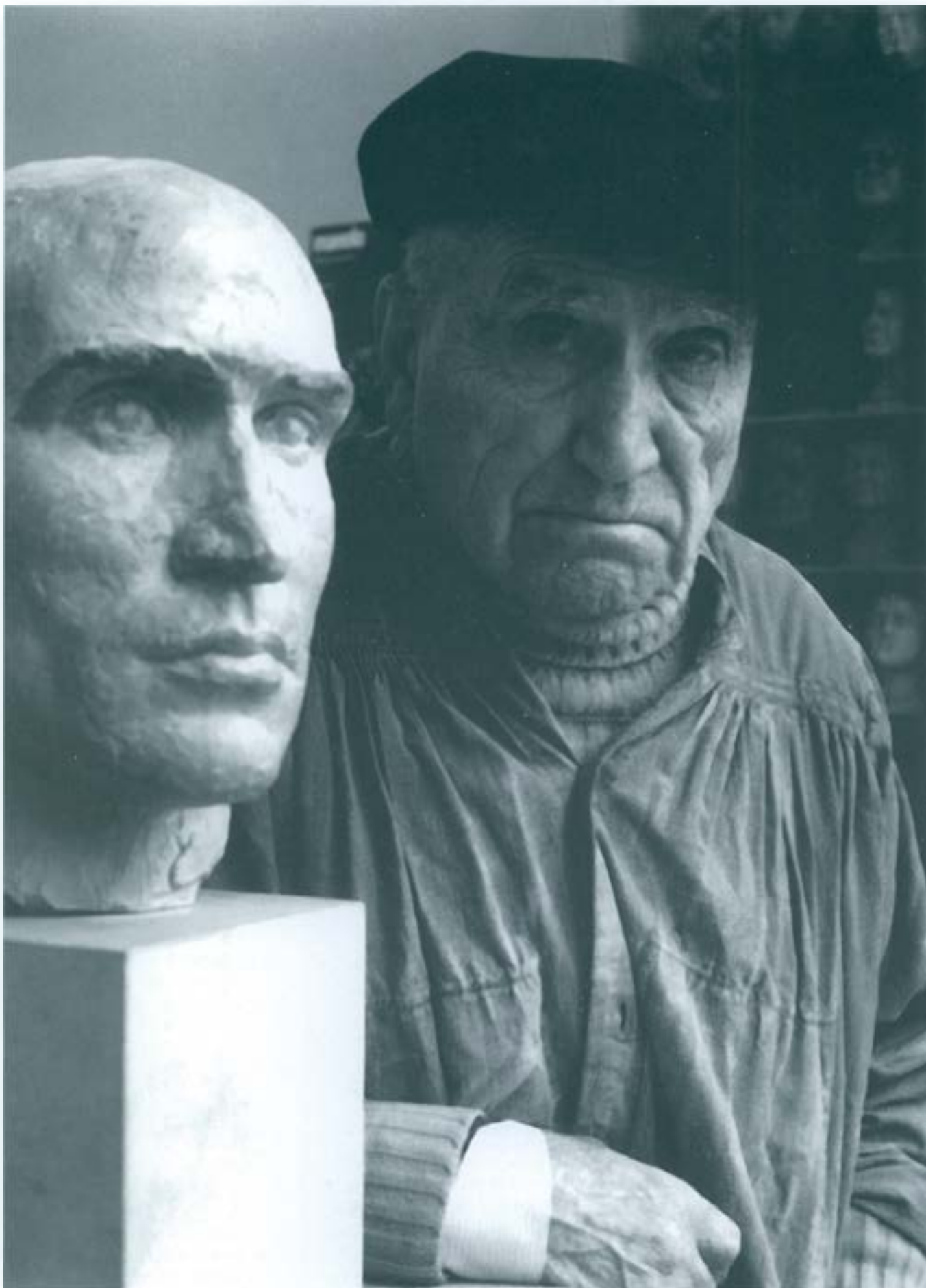
***

Sempre ha recordat de quan sent alumne dels Escolapis de Sabadell, rebé una forta tunda per haver fet les caricatures de dos professors, a qui no els plagué. I castigat a passar les classes al corredor, si bé ho aprofitava per continuar dibuixant.

Durant la seva vida ha rebut algunes altres tundes, sinó físiques, morals. D'algunes encara se'n ressent...

***

Aplicant-se al lema de Juvenal: *Mens sana in corpore sano*, fou un dels socis fundadors del Club Natació Sabadell. Dels que havia ajudat a omplir la piscina a galledes... Bon nedador va concórrer en les travessies del port de Barcelona. En una ocasió fins i tot li van atorgar una copa.

Hom creu que Camil ha sabut bracejar en tots els estils.

• • •

En Camil va endegar importants iniciatives algunes de les quals va solidaritzar a amics que van fer-li costat en realitzar-les. Podem parlar de l'Acadèmia de Belles Arts, de la Casa Turull –Museu d'Art-, del monument de la Vaca Cega, de l'exposició dels Artferits en la qual hi expressà la seva reacció i ressentiments contra certes persones dins del món polític i artístic; les seves exposicions benèfiques, les seves donacions, també als Ajuntaments de Sabadell i de Moià; els seus treballs –escultures i murals- a esglésies locals (San Salvador, la de Sant Fèlix, la de la Creu Alta...); obres en el cementiri local i als carrers i places de la ciutat, com també a Barcelona, a El Paular de Madrid, Moià, Ceret, Sant Quirze...

Entre els seus treballs monogràfics cal mencionar la col·lecció de bustos, creant els "Homenots", la "Tauro-màquia" –en quadres i relleus en fang i bronze-, la de "Màscares". Totes tres foren exposades al Saló Modernista de la Caixa de Sabadell, a l'Acadèmia de Belles Arts i al Casal Pere Quart, respectivament, l'any 1994... També hi ha molta obra per ací i allà d'encàrrecs particulars o d'entitats. En resum: una vida de treball, incansable, infatigable... Però, tot acaba, perquè l'home està sotmès a unes limitacions ineludibles: l'edat provectora, la renúncia a mantenir il·lusions...

Camil Fàbregas es recollí a la Casa de les Germanetes, decidit a acabar-hi els seus dies, desitjant que arribi el Final.

Aquell vell i ardit guerrer deixà les seves armes: martells, cisells, enformadors, gardines, escarpells, compassos, tots els estris del seu ofici, de la seva vocació, en el seu taller-estudi on segueixen tal com els deixà... Entre les parets planeja el seu esperit, perceptible, transmissible, vivent...

QUESTIONARI PROUST

- El principal tret del meu caràcter?
-Emprenyador.
- La qualitat que prefereixo en un home?
-Que sàpiga estimar als altres.
- La qualitat que prefereixo en una dona?
-Igualment.
- Allò que més m'estimo dels amics?
-L'amistat.
- El meu principal defecte?
-Tossut.
- La meva ocupació preferida?
-Quan podia fer-ho, treballar.
- El meu somni de benestar?
-Poder viure tranquil.
- Quina fóra la meva pitjor desgràcia?
-Durar massa anys.
- Què voldria ser?
-Ja ho he estat tot.
- On desitjaria viure?
-Amb els meus, allà.
- Quin color prefereixo?
-Tots m'agraden.
- Quina flor prefereixo?
-Totes.
- Quin ocell prefereixo?
-Els pardals que vénen aquí a l'arbre.
- Els meus autors preferits en prosa?
-No puc recordar noms. Molts.
- Els poetes preferits?
-Els meus amics: Mossèn Camil Geis i Pere Quart.
- Els herois de ficció?
-He perdut molta memòria.
- Les meves heroïnes de ficció?
-Igualment.
- Els meus compositors preferits?
-La música clàssica; no recordo noms.
- Els pintors predilectes?
-Els meus amics: Vila Cinca, Vila Arrufat, Vila Puig, Joan Vilatobà.
- Els meus herois de la vida real?
-Els que treballen per la pau.
- Les meves heroïnes històriques?
-No ho recordo.
- Els noms que prefereixo?
-Mercè –el nom de la mare-, Maria... molts.
- Què detesto més que res?
-Els canvis de la vida.
- Quins caràcters històrics menyspreo més?
-Els que fan la guerra.
- Quin fet militar admiro més?
-Cap. Vaig fer la guerra amb els moros i la Guerra Civil.
- Quina reforma admiro més?
-No m'agraden les reformes.
- Quins dons naturals voldria tenir?
-Ja no puc esperar-ne cap.
- Com m'agradaria morir?
-Ho deixo a les mans del Déu.
- Estat present del meu esperit?
-Bastant desenganyat.
- Fets que m'inspiren més indulgència?
-No sé quins dir...
- El meu lema?
-Estimar i treballar.
- Com sóc?
-En el final de la vida.

Aquest Qüestionari Proust s'ha fet en la seva habitació, la número 105, que dona al carrer Creueta. Som davant de la finestra i en el seu marc destaca un rosari (melia azederach), entre el ramatge del qual saltironegen uns pardals.(23 novembre'99).

PERFIL

Un sac de nervis mal lligat.

Inquiet. Tramuntana.

Fort: roure i pedra a la vegada.

Sec, precís. Penya-segat.

Té el traç de la falç quan la segada.

Home d'acer trempat. Figura inclinada, puix sempre avança més el cap que l'ossada.(Banyabaix).

És un treballador que no està per vagues. És una injustícia que no li hagin atorgat la Medalla del Treball.

Ell és demà. No morirà mai, i, si és que sí -que tot pot ésser- ho farà al dret, resolut, fins i tot sense acomiadar-se de ningú...

Va per feina. Encara ha de néixer el que l'ha d'atrapar...

Del llibre "62 Ceballuts", de la Biblioteca Quadern (1984)